

Escola El Roure Gros

El plaer d'aprendre, el valor de l'escola

Carme Alemany

Adquirir el plaer d'aprendre, de comprendre o d'intuir és l'objectiu més important de l'escola. Ser conscients del plaer d'aprendre facilita que les persones tinguin ganes de sentir-lo al llarg de tota la seva vida i possibilita un sentit crític i, en definitiva, una implicació i una capacitat de decisió més grans sobre el seu propi destí. Presentem el procés que seguim a la nostra escola perquè els infants puguin gaudir del plaer d'aprendre.

▣ **PARAULES CLAU:** plaer d'aprendre, formació ciutadana, realitat, estímuls, experimentació, comprensió, conversa, sentit crític.

A FONTS

Es pot parlar d'uns altres gaudis de la ment, però jo en dic «gaudi intel·lectual» del que passa en el moment exacte en què es produeix una nova comprensió o una nova intuïció [...] Educar potser només consisteix a ensenyar a gaudir, a gaudir de l'estímul, a gaudir de la conversa i, sobretot, a gaudir de la comprensió. (Wagensberg, 2008)

El gust per aprendre

Aprentatge significatiu/
significativitat

P

He triat aquest fragment d'*El gozo intelectual*, de Jorge Wagensberg, perquè és una de les idees de fons que guia el nostre projecte de centre. Adquirir el plaer d'aprendre, de comprendre o d'intuir és, des del nostre punt de vista, l'objectiu més important de l'escola. Ser conscients del plaer d'aprendre facilita que les persones tinguin ganes de sentir-lo al llarg de tota la vida i possibilita un sentit crític més gran i, en definitiva, una implicació i una capacitat de decisió més elevades sobre el seu propi destí.

L'escola, com a institució, té la finalitat d'ensenyar i educar els nens i les nenes de la nostra societat. Ensenyar en el sentit de facilitar l'adquisició de coneixement nou. Educar com un ciutadà o una ciuta-

L'educació no és omplir i acumular, sinó alimentar el goig per l'estímul, per la conversa i per la comprensió

A FONTS

dana que viu en comunitat i que ha de mantenir la seva pròpia autonomia per poder pensar i decidir sobre el que vol fer i el que vol creure. Un subjecte que interroga el món i que s'interroga sobre el món. Un ciutadà o una ciutadana amb sentit crític capaç de defensar i de lluitar pels seus principis mentre defensa també la llibertat dels seus conciutadans i conciutadanes.

L'educació no és omplir i acumular, sinó alimentar el goig per l'estímul, per la conversa i per la comprensió.

L'estímul

La realitat és el millor estímul per aprendre. L'estímul principal és el que prové

Escola El Roure Gros

Imatge 1. Objectes suggerents a l'aula

del contacte directe amb els objectes i els fenòmens reals. A l'escola, sortim a caçar estímuls als entorns naturals propers i, sempre que és possible, a uns altres entorns que contrastin la nostra realitat: la ciutat, el mar, entorns amb altres llengües, museus, fires de ciència, etc. També portem la realitat a l'aula, a l'escola, i ho fem a través d'objectes diversos (joguines, ampolles, plantes, llavors, bastons, patinets, bicicletes, uns altres instruments mecànics, etc.) i reproduint fenòmens reals a partir d'experiments que provoquin la resposta de la pròpia realitat i que donin pas a la conversa, a la reflexió i a la comprensió. Un objecte real té un gran poder d'estímul, conté la possibilitat de provocar múltiples preguntes i, a la vegada, d'oferir múltiples respostes. Un fenomen real és compatible amb les lleis fonamentals de la naturalesa. **Les simulacions o aproximacions virtuals a la realitat, les imatges, les representacions, els texts, etc. poden violar i burlar les lleis de la naturalesa sense que potser ni ens n'adonem si no tenim gaires coneixements previs, també poden fomentar el fet de creure per sobre del fet de comprendre.**

Quins objectes portem a l'aula? Qualsevol objecte que els infants hi aportin segur que ha servit d'estímul a l'hora d'elegir-lo. No cal, però, acumular objectes com una col·lecció de records personals (imatge 1). Tampoc cal que els experiments creïn en

La realitat és el millor estímul per aprendre. L'estímul principal és el que prové del contacte directe amb els objectes i els fenòmens reals

cada moment una gran eufòria. Hem d'estar molt al cas de no fer, de la vida a l'escola, un festival d'estímuls semblant al que es produeix en alguns mitjans de comunicació, on la divulgació del coneixement es limita a ser un gran espectacle de sorpreses.

Cal que la mestra o el mestre compregui què ha despertat l'interès de l'infant per l'objecte que ha escollit, que escolti les preguntes que li ha suggerit i que possibiliti que el grup en faci de noves i hi suggereixi respostes. El mateix ensenyant aporta al grup elements i objectes que són motius d'estímul. Alguns dels elements més rics en aquest aspecte són les joguines, sobretot aquelles que permeten interactuar-hi, que ens donen l'oportunitat de formular-los preguntes i de percebre respostes per ser interpretades. Una joguina d'aquestes característiques ha hagut d'estar ben pensada perquè funcioni correctament. Amb els infants, podem seguir el camí invers a aquesta reflexió del seu dissenyador, podem descobrir aspectes generals que podrem aplicar a les nostres pròpies creacions. Aquesta és la conversa que podem establir amb la joguina.

Els experiments proposats pels mestres o descoberts pels propis infants han d'ajudar a conversar i a reflexionar, a més de possibilitar la creació d'imatges mentals i de xarxes de coneixement. **Els aprenentatges concrets s'han de poder enllaçar entre ells per crear aquestes xarxes. Això implica no treballar els fets d'una forma aïllada, sinó presentar la realitat com un tot complex, capaç de ser analitzat des de múltiples punts de vista.**

No cal que totes les aportacions dels infants o dels mestres siguin immediatament mostrades i discutides pel grup sencer. Sovint, un objecte estratègicament col·locat a l'aula, sense ser presentat prèviament, resulta sorprenent i prou suggerent per a algun infant, que, autònomament, l'interroga. Aquest és un fet molt interessant a l'escola. No tot els ha d'atraure a tots ni al mateix moment. D'aquesta manera, la diversitat d'estímuls a l'aula ens ajuda a personalitzar l'aprenentatge, a conèixer millor cadascun dels nens i nenes, a descobrir els seus interessos i les seves aproximacions al coneixement. Moltes vegades és a partir d'aquests objectes que els infants busquen alguns companys i els il·lusionen i fan la demanda d'iniciar un projecte. És en aquest moment que la mestra, després d'haver observat el que ha anat fent la nena o el nen en la descoberta de l'estímul, a partir del diàleg amb el grup, a partir de la seva acció suggerent i discreta sobre l'objecte, sense marcar

clarament el camí, estableix uns acords amb el grup que ajudaran a organitzar la recerca. Ho farà aportant materials de consulta, suggerint experiments concrets, plantejant estratègies de treball, etc.

En definitiva, actuant de guia del procés, però sense estar-ne del tot fora, perquè, com més endins del grup se senti, sabent escoltar «de veritat» (els nens i les nenes tenen la capacitat innata de saber quan el que fem o diem és realment «de veritat») i presentant reptes reals a partir de les propostes dels infants, més il·lusionant, útil i profitós serà el procés, tant per a les criatures com per al mateix mestre.

La conversa

A partir de l'estímul que ofereix la realitat, la ment de l'infant conversa directament amb els objectes i amb els

fenòmens reals. Mitjançant la manipulació, la criatura es planteja preguntes i és la pròpia realitat de l'objecte o del fenomen qui li presenta la resposta, no cal intèrpret. Aquesta és la primera font de conversa, la que s'estableix amb l'objecte o amb el fenomen real, la que permet que es plantegin preguntes noves i la que dóna l'oportunitat que sorgeixin respostes properes.

D'aquesta manera, la conversa va derivant en conversa amb un mateix, en reflexió. És així com ens creem imatges mentals capaces d'emergir en situacions semblants i d'establir connexions i crear xarxes de coneixement (imatges 2, 3 i 4).

De totes maneres, les millors converses són les que es produeixen amb unes altres persones, amb els companys i els

A FONTS

El gust per aprendre

Aprenentatge significatiu/
significativitat

P

Imatge 2. El so es transmet a través del tub i l'embut és un telèfon

Imatge 3. L'aigua surt per sobre del got i no vessa

Imatge 4. Què veig a través del tub?

A FONTS

mestres, amb qui es poden intercanviar les pròpies percepcions i reflexions, que poden refermar o fer trontollar el propi punt de vista, la qual cosa ens obligarà a fonamentar-lo o a canviar-lo, i, com a conseqüència, construirem una reflexió més rica. És per aquest motiu que, a l'escola, conversem molt. El més preocupant és el silenci distant o desinteressat d'una criatura. La conversa és en l'essència del treball cooperatiu, entès no només entre els infants, sinó també entre infants i mestres.

Cal que la mestra o el mestre sigui un bon seductor, que la seva aproximació al saber, al coneixement, sigui «de veritat»

Escola El Roure Gros

Imatge 5. Un dia de calor a la riera amb un gelat a la mà

No tot els ha d'atraure a tots ni al mateix moment. La diversitat d'estímul a l'aula ens ajuda a personalitzar l'aprenentatge

i que el sàpiga transmetre. De l'actitud de l'ensenyant, en depèn en gran part la profunditat de la reflexió i la conversa dels infants. Cal recollir totes les aportacions, perquè fins i tot aquelles que semblen més allunyades de la realitat poden contenir percepcions interessants i, sobretot en ser ben acollides, poden donar seguretat i valor a l'infant que les ha formulades.

El docent ha de ser capaç de prendre decisions i d'adaptar-se plenament a situacions imprevistes [...] ha de combinar l'ús de models, la utilització de rutines i la capacitat de reacció necessària per prendre les decisions pertinents sent conscient del que hi ha en joc [...] Amb la finalitat d'ajudar-lo a progressar, acull cada alumne allà on és, però s'hi alia per ajudar-lo a superar-se. (Meirieu, 2004)

Sovint, el mateix mestre o la mateixa mestra, a partir de les aportacions dels infants, que solen tenir la ment neta de preconceptes, pot dialogar amb ell mateix i arribar a assolir coneixements o intuïcions nous que mai se li havien acudit

i que li fan sentir el plaer d'aprendre. Aquest és un dels moments més gratificants de fer de docent. Una de les meves millors vivències com a mestra ha estat quan, davant de la pregunta d'una criatura sobre algun tema científic, no hi he trobat resposta i li he pogut dir, «de veritat»: «No ho sé, però junts intentarem descobrir-ho». En aquell moment, es produeix una situació de complicitat màxima, capaç de motivar les converses més profundes i de provocar el goig intel·lectual compartit, encara que les comprensions individuals no siguin exactament les mateixes.

La comprensió

El procés d'aprenentatge és lent i convé que ens permetem dedicar-hi el temps necessari perquè sigui significatiu i gratificant alhora. En un projecte d'investigació, la comprensió no arriba exclusivament al final, perquè tot el procés és ple de petites o grans comprensions o intuïcions. Esdevé tant important o més, doncs, el mateix procés que el resultat final. És en el procés que es van assolint els procediments que ens ajudaran a construir qualsevol coneixement de forma autònoma i significativa. És per això que no és gaire important el tema escollit pels infants a l'hora d'iniciar el seu projecte. Cal recollir la força de l'estímul, l'interès per la conversa i acompanyar-lo a aconseguir el plaer de la comprensió o de la intuïció.

La conversa és en l'essència del treball cooperatiu, entès no només entre els infants, sinó també entre infants i mestres

Els infants són plenament conscients d'aquest plaer, per aquest motiu, els mestres i les mestres l'hem de saber descobrir quan té lloc i donar-li la importància que realment té, independentment de quin sigui el grau d'incertesa de la descoberta i del nivell d'expectatives que tinguem. Hem de confiar en el procés d'aprenentatge de cada infant i, sobretot, tenir la certesa que tots són diferents i que cada descoberta, comprensió o intuïció conscient, pel plaer que comporta, és alhora un estímul per seguir amb esforç, per aconseguir el plaer de nou.

Tot i això, i coneixent cada un dels nens i nenes del grup, hem de procurar que cadascun doni el màxim, que pugui estar satisfet del seu treball, que sigui conscient del seu esforç i de les seves conquestes. Això l'ajudarà a creure en les seves possibilitats. Que tot sigui fàcil, còmode, satisfactori no ajuda a creure en un mateix. Ser feliç no vol dir tenir sempre satisfaccions. Cal passar experiències de tota mena per assaborir els millors moments. Cal aprendre a esperar, a desitjar... Hem de dosificar els moments d'eufòria i alternar-los amb l'esforç, la constància i la lluita.

Escola El Roure Gros

Els infants que gaudeixen de l'aprenentatge en volen més i més, i d'això se'n donaran la família i les amistats, de manera que si algú s'atreveix a dir allò que «el meu fill ja resta portant, ja sap escriure un temps de verb determinat o ja sap dividir per dues xifres», caldrà que li preguntem: «I se'l veu feliç mentre ho fa?». El nostre objectiu no és preparar pobres calculadores, llibres de gramàtica o

Els infants que gaudeixen de l'aprenentatge en volen més i més

enciclopèdies de coneixements. Nosaltres preparem nens i nenes amb esperit crític, que disposin d'eines que els ajudin a desenvolupar-se de la millor manera possible dins de la societat i que aprenguin coses que els il·lusionin, i per això sentiran el goig d'aprendre i en voldran més i més al llarg de la seva vida.. ■

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- MEIRIEU, PH. (2004): *En la escuela hoy*. Barcelona. Rosa Sensat / Octaedro.
 WAGENSBERG J. (2008): *El gozo intelectual. Teoría y práctica sobre la inteligibilidad y la belleza*. Barcelona. Tusquets.

A FONTS

El gust per aprendre

Aprenentatge significatiu / significativitat

P

HEM PARLAT DE:

- Aprenentatge significatiu / significativitat.
- Funcionalitat.
- Conversa i diàleg.

AUTORA

Carme Alemany Miralpeix

Directora de l'escola El Roure Gros. Santa Eulàlia de Riuprimer (Barcelona)
 a8028072@xtec.cat

Aquest article fou sol·licitat per GUIX: ELEMENTS D'ACCIÓ EDUCATIVA el mes de març de 2013 i acceptat el mes de maig de 2013 per ser-hi publicat.